

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРУВАННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ У КРЕДИТНО-МОДУЛЬНІЙ СИСТЕМІ НАВЧАННЯ

Впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах передбачає досягнення нової якості організації навчально-виховного процесу, урахування сучасних підходів до організації суб'єктів діяльності в процесі професійної підготовки. Сучасному фахівцеві необхідні не тільки міцні знання і розвинене мислення, але й уміння застосовувати їх у нестандартній ситуації, здатність творчо підійти до вирішення виникаючих проблем, про що й піде мова у даній статті.

Сучасна філософська і психолого-педагогічна науки розробили значну кількість теоретико-практичних знань із питань організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Так, у роботах В.Андрущенка [1], М.Євтуха [5], В.Кременя [7], В.Журавського, М.Згуровського [3], М.Степка [4] та ін. представлений системно-діяльнісний підхід як теоретико-методологічна основа дослідження освітніх проблем вищої школи і психологічний підхід до розробки і впровадження сучасних освітніх технологій. Безпосереднє впровадження сучасних технологій навчання у вищих навчальних закладах різного рівня вивчали В.Беспалько [2], М.Кларін [6], О.Пехота, А.Кіктенко [9], Ф.Янушкевич [10] та ін.

Виходячи з міжнародної та української ваги якості вищої освіти, університети розпочали систематичну роботу зі створення умов, вироблення рекомендацій і відстеження якості навчального процесу. Якість освітньої діяльності – це сукупність характеристик вищої освіти та її складових, яка визначає її здатність задовольняти встановлені і передбачені потреби окремої особи та суспільства. Якість вищої освіти включає такі параметри: фінансове, матеріально-технічне і кадрове забезпечення, академічну мобільність студентів і викладачів, нормативно-правове забезпечення вищої освіти, планування і організацію навчально-виховного процесу, навчально-методичне забезпечення тощо [8]. Створення навчально-методичних комплексів є одним із основних напрямів роботи викладачів із забезпечення навчального процесу.

Мета статті: розглянути структуру навчально-методичного комплексу з дисципліни "Психологія і педагогіка" і основні вимоги до його побудови.

Навчально-методичний комплекс з дисципліни "Психологія і педагогіка" включає:

- модульну навчальну програму,
- модульний робочий підручник,
- практикум з дисципліни (тести).

Модульна навчальна програма розробляється відповідно до Державних освітніх стандартів вищої професійної освіти, навчальних планів і вимог, прийнятих в університеті. Модульна навчальна програма є елементом навчально-методичного комплексу з дисципліни "Психологія і педагогіка" і має прив'язку до робочого підручника з комплектом тестів, що забезпечують вивчення змісту модуля і контролю над його засвоєнням [11].

Модульна навчальна програма містить: цілі і завдання вивчення, вимоги до рівня засвоєння змісту дисципліни, тематичний план вивчення, організаційно-методичні дані, короткий зміст тем курсу, основну і додаткову літературу, плани семінарських занять, перелік тем рефератів, перелік питань для підготовки до іспиту.

Програма курсу включає 3 змістовних модулі:

- змістовний модуль 1. Психологія як наука. Психологія особистості;
- змістовний модуль 2. Соціально-психологічна сфера особистості;
- змістовний модуль 3. Основи педагогіки.

У кожному модулі вказується:

- кількість тем, що становлять його зміст;

- список використаної літератури: основна і додаткова література, закони і нормативні акти;
- види контролю з навчальної дисципліни (перелік): тести, контрольні роботи, реферати тощо;
- плани семінарських занять: теми і основні питання семінарських занять, рекомендована література до кожного семінарського заняття, рекомендації з підготовки до семінарських занять;
- плани практичних занять: теми і основні питання практичних занять, рекомендована література до кожного практичного заняття, рекомендації з підготовки до практичних занять;
- перелік і зміст контрольних завдань і методичні рекомендації до їхнього виконання;
- перелік питань для підготовки до іспиту.

Модульний робочий підручник складається із трьох модулів і містить: науково-тематичний огляд змісту, питання для самоконтролю, завдання для самостійної роботи, список літератури, термінологічний словник основних понять з модулів. Зміст і структура робочого підручника визначаються модульною навчальною програмою з дисципліни. Модульний робочий підручник розробляється як дидактичний засіб активізації самостійної роботи студента, керування його навчально-пізнавальною діяльністю при вивченні даного курсу і є обов'язковим елементом кредитно-модульної технології навчання. У структурі робочого підручника передбачений безпосередній зв'язок матеріалу кожного модуля з модульною навчальною програмою і змістом тестових завдань, які пред'являються студентові після завершення освоєння модуля. Кожний модуль робочого підручника має наступну структуру:

- базовий зміст модуля;
- науково-тематичний огляд змісту модуля, що розкриває основні положення і поняття курсу;
- питання для самоконтролю;
- завдання для самостійної роботи;
- список рекомендованої літератури;
- термінологічний словник;
- комплект тестів до модуля.

При побудові модульного робочого підручника були враховані наступні вимоги:

1. Вимоги до оформлення науково-тематичного огляду змісту модуля, що розкриває основні положення і поняття курсу:

- найменування глав, параграфів огляду збігається з найменуванням тем, указаних у модульній навчальній програмі з дисципліни;

- зміст огляду відображає основні теорії, концепції, закони і закономірності розвитку даної галузі знань, а також факти, наукові і практичні висновки. Зміст передбачає авторську позицію з висвітлення проблем, що становлять зміст модуля; навчальний матеріал має чітку структуру і послідовність відповідно до змісту модульної навчальної програми;

- використовується ілюстративний матеріал (малюнки, схеми, діаграми);
- зміст огляду має посилання на джерела, де більш глибоко розкриваються ті або інші питання.

2. Вимоги до завдань для самостійної роботи:

- завдання допомагають студентові структурувати, класифікувати і узагальнювати навчальний матеріал, для цього передбачене складання логічних схем, таблиць;

- завдання складені по завершенню вивчення модуля в повному обсязі;

- завдання носять проблемний характер і сприяють розвитку мислення студента;

3. Вимоги до списку рекомендованої літератури:

- список рекомендованої літератури виступає логічним продовженням роботи студента з вивчення змісту модуля і орієнтує його на поглиблене оволодіння навчальним матеріалом;

- список складений за абеткою, нумерація наскрізна.

4. Вимоги до змісту термінологічного словника:

- у словнику представляються нові поняття і їхні визначення, що містяться в даному модулі;

- у словнику наводяться також професійні терміни, що мають важливе значення для формування в студентів необхідних знань і вмій.

До складу навчально-методичного комплексу також входить *практикум*, що включає тестові завдання до кожного модуля. Тест включає завдання різних типів: завдання множинного вибору, завдання на встановлення відповідності, завдання на відновлення правильної послідовності тощо. За результатами виконання тестових контрольних можна судити про ступінь засвоєння студентом навчального матеріалу модуля.

Особистий досвід впровадження 100-бальної системи оцінювання навчальної діяльності студентів дає підстави стверджувати, що вона має переваги. Для студентів ці переваги полягають у тому, що у них формується позитивна мотивація навчальної діяльності; стимулюється самостійність, ініціативність, відповідальність, творчість, змагальність, дбайливість; студент зорієнтований на самостійний науковий пошук, що сприяє інтелектуальному розвитку особистості; підвищується об'єктивність оцінювання знань; отримані знання більш глибокі й міцні. Для викладачів з'являється реальна можливість індивідуалізації навчання і диференційованого підходу; можливість допомогти студентам у навчальній роботі, рівномірно розподілити навантаження протягом семестру; можливість уникнути конфліктів, які часто виникають у результаті підсумкової перевірки знань на іспиті.

Таким чином, кредитно-модульна система організації навчання студентів - це важливий крок у напрямку інтенсифікації й оптимізації навчально-виховного процесу у вищій школі. Вона потребує від науково-педагогічних працівників відповідної психолого-педагогічної підготовки, перебудови організаційних і методичних аспектів навчально-виховного процесу.

Література:

1. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти в Україні на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу) // Вища освіта України. - 2000. - №1. - С. 11-17.
2. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения. - М., 2005.
3. Болонський процес: головні принципи входження в європейський простір вищої освіти / Журавський В.С., Згуровський М.З.. - К.: МОН, 2003. - 200 с.
4. Вища освіта і Болонський процес / Степко М.Ф., Болюбаш В.Д., Шинкарук В.Д. та ін. - К.: МОН, 2004. - 18 с.
5. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Основи педагогіки та психології вищої школи України. - К.: ННТЛ, 1995.
6. Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе. - М: Знание, 1989. - 80с.
7. Кремень В.Г. Філософія освіти ХХІ століття // Освіта України. – 2002
8. Організація навчального процесу за кредитно-модульною системою в Донецькому національному університеті: тематичний збірник для професорсько-викладацького складу / Укл. В.В. Христіановський, О.В.Мазнев та ін. – Донецьк: Вид-во ДонНУ, 2006. – 260 с.
9. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М.Любарська та ін. - К.: А.С.К., 2002. - 255 с.
10. Янушкевич Ф. Технология обучения в системе высшего образования: - М.: Высшая школа, 1996. - 136 с.